ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน: กรณีศึกษาตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย นายสำราญ สกุลเด็น **ปีการศึกษา** 2555
ปริญญา สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต **สาขาวิชา** สาธารณสุขชุมชน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ชาญชัย เรืองขจร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.กัลยา ตันสกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน 3) เปรียบเทียบระดับความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ในความดูแลของกลุ่มทดลองก่อน และหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองจริง (True – experimental research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวที่ ทำหน้าที่ดูแลเด็กอายุ 18 – 36 เดือน เด็กที่เกิดตั้งแต่ 31 มกราคม 2551 ถึง 31 กรกฎาคม 2552 และอาศัยอยู่จริงในตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างน้อย 6 เดือน คือ อาศัยอยู่ตั้งแต่ก่อนวันที่ 1 สิงหาคม 2553 โดยต้องดูแลแบบเป็นประจำไม่น้อยกว่า 5 วันต่อสัปดาห์ และไม่มีความผิดปกติใด ๆ เกี่ยวกับการได้ยิน การพูด และการมองเห็น ตลอดจนสมัครใจและสามารถเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการวิจัย จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบด้วย การบรรยายประกอบกับการใช้ตัวแบบ การสาธิตและฝึกปฏิบัติพฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ชุดตรวจความสะอาดของฟัน และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากเด็ก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบ Paired Sample t – test และการทดสอบทีอิสระ (Independent t – test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน แล้ว 1 เดือน ด้านการทำความสะอาดช่องปาก ด้านการตรวจฟัน ด้านการลดปัจจัยเสี่ยงของการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปาก (การเลิกนมขวด) และพฤติกรรมโดยรวม แตกต่างกับก่อนใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ

18 – 36 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร (2) 05 ส่วนพฤติกรรมด้านการจัดอาหารพบว่าไม่แตกต่างกัน 2) พฤติกรรมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน แล้ว 1 เดือน ไม่แตกต่างกันกับกลุ่มควบคุม 3) หลังใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ระดับความสะอาดของฟันเด็กอายุ 18 – 36 เดือน แตกต่างกับก่อนใช้การพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังการใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน ระดับความสะอาดของฟันเด็กสะอาดน้อยกว่าก่อนใช้กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 18 – 36 เดือน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านทุ่งปรือ ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการฝึกปฏิบัติด้านการจัดอาหารให้แก่ผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติให้แก่ผู้ปกครอง โดยกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะของผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ทั้งนี้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องเตรียมการอย่างจริงจัง ซึ่งใช้เวลา งบประมาณ ตลอดจนการควบคุมจำนวนผู้เข้าร่วมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ครบตามที่กำหนด ดังนั้น หน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สามารถปรับหรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับพื้นที่หรือกลุ่มประชากรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไป

Thesis Title: Outputs of Parents' Oral Health Skill Development in the Caring of Children Aged 18 – 36 Months: A Case Study of Thambon Patong, Amphur Hatyai, Songkhla Province.

Researcher: Mr. Sumran Sakulden **Academic Year** 2012

Degree: Master of Public Health **in** Public Health

Advisors: Associate Professor Charnchai Reungkhajorn

Dr.Kalaya Tansakul

ABSTRACT

The 3 objectives of the research were 1) to compare the behaviors of parents before and after attending activities of oral health skill development in the caring of children aged 18 – 36 months; 2) to compare the behaviors of parents in the experimental group and the controlled group after attending activities of oral health skill development; 3) to compare the levels of tooth cleanliness in children aged 18-36 months under the caring of the controlled group before and after attending activities of oral health skill development. The research was a true experimental research. The research populations were 40 parents in charge of caring children aged 18-36 months (born between 31 January 2008- 31 July 2009) more than 5 days a week and lived in Thambon Patong at least 6 months (from 1 August 2010 onwards) with no defects in hearing, speaking and seeing and willing to join the program from the start up to the end. The populations were divided into 2 groups – 20 for experimental group and 20 for controlled group. The research instruments included learning kits of lectures and models, demonstrations and parents' practice in caring of oral health in children aged 18-36 months, tooth cleanliness checking list and interview forms on parents' behaviors in caring children's oral health. The data were analyzed with computerized program. The research statistics were frequency, percentile, mean, standard deviation, Paired Sample t-test and Independent t-test.

The findings showed that 1) after attending the skill development activities, behaviors of the controlled group in oral cleaning, the tooth checking and reducing risky oral problems (ending the use of bottled milk feeding) and behaviors in general were

different significantly at 0.05, the finding showed no difference in the preparation of feeding; 2) after attending the skill development activities for 1 month, the experimental and controlled groups showed no differences in behaviors; 3) after the use of skill development activities, tooth cleanliness of children aged 18-36 months showed inversed differences significantly at 0.05.

For the suggestions: Health Promotion Hospital Chalermprakiat, Thambon Paton, Amphur Hatyai, Songkhla Province, Health Promotion Hospital, Thambon Tungpreu Amphur Hatyai, Songkhla Province and the concerning official units should continuously promote feeding training among parents to enhance their potentialities in child oral health care. An experimental learning should be applied in the skill development activities to benefits the daily life. Even the management of experimental learning program needed careful preparations, times, budgets and specific participants, official units such as child development centers, schools, hospitals and health-care centers could adapt the program to suit their populations and areas.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ชาญชัย เรืองขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.กัลยา ตันสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฆนัท ธาตุทอง คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ทิพย์วัลย์ เรืองขจร เลขานุการหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทันตแพทย์หญิงจรัญญา หุ่นศรีสกุล ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะแนวคิด ซึ่งทำให้การวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอด ความรู้ แนวคิดตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.จีรเนาว์ ทัศศรีและผู้ช่วยศาสตราจารย์เสริม ทัศศรี ที่กรุณาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอด ความรู้ แนวคิดตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบคุณ คุณสุคนธ์ ชัยชนะ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติตำบล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทุกคนที่อำนวยความสะดวก และช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งผู้ปกครองของเด็กอายุ 18 - 36 เดือน และเด็กอายุ 18 - 36 เดือน ในเขตตำพะตงทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดการวิจัย

ขอขอบคุณ ทันตแพทย์วศิน มหาศรานนท์ ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลหาดใหญ่ที่ได้ทำการตรวจความสะอาดฟันเด็กในวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจ

ขอขอบคุณ คุณสุนิสา ประทุมวรรณ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขชำนาญงาน โรงพยาบาลหาดใหญ่ ที่คอยให้คำแนะนำ และร่วมถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้อันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัย

ขอขอบคุณ คุณพ่อจริน สกุลเด็น และคุณแม่เก็กขั้น สกุลเด็น และทุกคนในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ ขอขอบคุณ คุณวารุจี จุลนวล และเพื่อน ๆ หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่คอยช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บิดา มารดา บูรพาจารย์ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

สำราญ สกุลเด็น

กันยายน 2555